

legerartsen aanwezig waren, bewijzen sommige grafsteenen, waarop zulke functionarissen met naam en toenaam zijn vermeld. Ook de zoeven genoemde YPERMAN heeft meer dan eens als officier van gezondheid dienst gedaan. Hij vergezelde een troep krijgsknechten, die uitgezonden was om het huis Wijnendael aan de handen van den graaf DE NEVERS te ontrukken en een andere maal heeft hij gediend bij den troep, die dóór de Yperensche overheid in het veld was gezonden, naar aanleiding van een twist tusschen die van Brugge en LOUIS DE CRÉCY, graaf van Vlaanderen. In een stadsrekening van 1325 leest men: „Meester JEHAN YPERMAN van sinen solarissen dat hi was int here 8 ₧”.

Amsterdam, 31 Januari 1917.

E. C. VAN LEERSUM.

II.

Ik moet erkennen, dat dr. SALM in zijn feuilleton niet spreekt van het Tractaat van Genève van 1906, maar van dat van 1864, en dat dus mijn uitgangspunt foutief was. Het geschiedkundig overzicht van dr. SALM gaat niet verder dan de eerste conventie, al zal men moeten toegeven, dat door de aanhechting van beschouwingen over de tegenwoordige organisatie van het Rode Kruis in Frankrijk de indruk ontstaat, dat wat vooraf gezegd werd over dat „Rode Kruis” ook op het later vermelde nog toepasselijk is. Echter rijzen bij mij na de lezing van het antwoord van dr. MONNIKENDAM de volgende vragen en bedenkingen op:

1°. Was dr. MONNIKENDAM zelf lid van de commissie tot samenstelling van de „Handleiding voor den (Indische) Ziekenverpleger te Velde (Batavia 1911)? Zoo ja, herinnert hij zich dan, dat met opzet, tegen beter weten in, de uitdrukking: *onzijdigheid* in die handleiding is gehandhaafd; zoo neen, hoe komt hij dan aan zijn „geloof”, dat die handhaving van dat woord niet berust op sleur of op een onscherp onderscheiden van letter en geest van de vroegere en tegenwoordige bepalingen der Geneefsche overeenkomsten¹⁾.

Aangenomen echter een ogenblik, dat het: „Toch geloof ik niet, dat dit het geval was”, eigenlijk beteekent: „Ik weet, enz. . . .”, vraag ik mij af, of niet de samenstellers van genoemde „Handleiding” een fout begingen, toen zij het woord: *onzijdigheid* lieten drukken, al had dit in de conventie van Genève van 1864 een rol gespeeld.

Dr. MONNIKENDAM voert ter verdediging aan:

a. Dat het beter begrijpelijk voor de ziekenverplegers zou zijn, dan de tegenwoordig in het Tractaat gebruikte zinswendingen. Ik merk hiertegen op, dat de ervaring mij leerde, dat de Nederlandsche ziekenverplegers en dragers te dien opzichte dikwijls zeer zonderlinge denkbeelden uitten, o. a. van „weerloos” zijn, of „geheel buiten den oorlog”, „geheel buiten het leger” staan, „niet-mee-doen”, wat begrijpelijk is, als men bedenkt, dat voortdurend over „Nederland onzijdig” werd gepraat en geschreven. Te meer is hun verwarring begrijpelijk, daar hoogst intellectuele menschen als de afgevaardigden ter conventie van 1906 het woord in kwestie liever lieten vervallen van wege de moeilijke definieerbaarheid, of omdat het in volkenrechtelijken zin een andere beteekenis heeft;

b. Dat eigenlijk ook de uitdrukkingen van 1906 een ruimere beteekenis hebben dan die van 1864. Ik heb hier bij het veldleger de gelegenheid niet, de Handelingen van de Conventie van 1906 na te gaan. Maar ik betwijfel, of bij alle deelnemers de bedoeling heeft voorgezeten, den betreffenden bepalingen een ruimer beteekenis te geven. Ik meen, dat ik denzelfden indruk ook uit de courantenverslagen over de Conventie in 1906 heb gekregen. Dr. MONNIKENDAM haalt het zelf aan, dat er in *zuiver militaire* kringen de wensch was om het tractaat geheel op zijde te zetten. Ik stel mij de tot stand gekomen bepalingen als een soort compromis voor tusschen partijen, die zelfs

1) *Nonnumquam* d. b. H. beteekent: die goede Homerus vergist zich nog al eens (n.l. vrij dikwijls). Dat heeft toch dr. MONNIKENDAM van de Indische officieren van gezondheid niet gezegd of gedacht willen hebben! Een dergelijk citaat wordt meestal in vergoelijkenden zin gebruikt.

tegengestelde bedoelingen hadden, toen men begon; het zou m. i. niet onmogelijk zijn, dat het woord „onzijdig” vervallen is, mede, omdat een der partijen meende, dat een te ruime uitlegging van het begrip schade aan zijn belang zou kunnen toebrengen.

Hoe moeilijk het woord zou zijn te handhaven geweest, wordt ook duidelijk, als men de door dr. MONNIKENDAM aangehaalde artt. 16 en 17 van het „Verdrag nopens enz.” *logisch* verwerkt. De slotsom zou dan worden: Alle door het embleem van het Roode Kruis gedekten zijn onderdanen van een staat, die geen deel neemt aan den oorlog. Quod est absurdum. Wat bovendien de vraag betreft, of „onzijdigen” krijgsgevangen gemaakt kunnen worden: 1°. volgens art. 7 sub 4°. van de Wet van 12 Dec. 1892, *Stbl.* n°. 268 op het Nederlandschap en het ingezetenschap, gewijzigd bij de Wet van 12 Dec. 1907, *Stbl.* n°. 177, verliest ieder, die zonder verlof van de Koningin zich in vreemden krijgsdienst begeeft, het Nederlandschap, is dus niet langer onderdaan van een staat, die geen deel neemt aan den oorlog, dus niet langer onzijdig; 2°. begeeft een te voren onzijdige zich niet in vreemden krijgsdienst, doch pleegt hij op eigen houtje vijandelijkheden tegen een oorlogvoerende, dan zal hij wel als france-tireur worden behandeld en niet als krijgsgevangene of als het niet 'met wapenen is: als gewoon gevangene; 3°. indien een onderdaan van een niet aan den oorlog deelnemenden staat daden pleegt in het belang van een oorlogvoerende, zal hij dit in de oorlogszône kunnen doen: *a.* in uniform van de tegenpartij, dan zal hij gerekend worden dienst te hebben genomen en is dus niet meer onzijdig; *b.* niet in uniform of in de uniform van de eigen partij en dan zal hij als „spion” worden beschouwd. Ik meen dus nog steeds terecht te hebben gesteld: een onzijdige kan niet „krijgsgevangen” gemaakt worden, toen ik het gebruik van dat woord door dr. SALM met betrekking tot gewonden en „zieken” aanviel.

2°. Door het antwoord van dr. MONNIKENDAM is mij duidelijk geworden, waarom in het begin der mobilisatie de meeste ziekenverplegers en -dragers over hun positie met het woord „onzijdig” spraken. Zij behoorden n.l. voor het meerendeel tot oudere lichtingen, die hun opleiding hadden ontvangen in een tijd, toen het òf nog juist was met betrekking tot die positie dat woord te gebruiken, òf de docenten nog niet het nieuwe Oorlogsvoorschrift G. D. van 1910, waarin het Tractaat van Genève van 6 Juli 1906 is opgenomen, bij hun onderwijs steeds bij de hand konden hebben.

Het wil mij voorkomen, dat deze discussie belangrijk is geweest, ook al was mijn punt van uitgang misschien van betwistbare juistheid.

Veldleger, 5 Februari 1917.

Dr. TACO KUIPER KZN.

MAGNESIUMSULFAAT-BEHANDELING BIJ ECLAMPSIE.

In zijn mededeeling over de behandeling van tetanus met magnesiumsulfaat (in het nummer van 20 Januari 1917 van dit *Tijdschrift*) eindigt collega CAMMAERT met de vraag, of er voldoende reden bestaat om de *magnesiumsulfaat-behandeling* ook in de kliniek in verdere toepassing te brengen o. a. bij lijderessen aan *eclampsie*.

Naar aanleiding hiervan zou ik er op willen wijzen, dat prof. KOUWER vóór enkele jaren op hetzelfde denkbeeld is gekomen, doch dat een proefneming in de kliniek niet terstond geoorloofd scheen op grond van de overweging, dat eerst diende nagegaan te worden, of misschien het magnesiumsulfaat zijn verlamrende werking ook zou doen gelden op de baarmoederspier en dus schadelijke gevolgen na zich zou kunnen slepen.

Uit dierproeven, te dien einde door mij in het laboratorium van prof. MAGNUS genomen (waarvan de uitkomsten zijn medegedeeld in het *Tijdschrift voor Verloskunde en Gynaecologie*, Jaargang XXV, bldz. 281), is gebleken, dat deze veronderstelling inderdaad gegrond is, zoodat het *magnesiumsulfaat*, hoe gunstig het overigens zou kunnen werken, als krampstillend middel *bij eclampsie in geen geval mag toegediend worden*.

's-Gravenhage, Februari 1917.

J. DE GROOT JR.